

"Het

Topcurator en adviseur fraudebestrijding Marc Udink:

volkssentiment over financiële criminaliteit wordt onderschat'

Volgens curator Marc Udink is fraudebestrijding in Den Haag een ondergeschoven kindje. 'Het is niet smeug genoeg.' Terwijl de schade voor burgers en bedrijven jaarlijks in de miljarden loopt. Udink roept de minister van Justitie op een overheidscommissariaat op te richten, die de betrokken organisaties bij de les houdt.

Regelmatig duikt in het nieuws een verhaal op over faillissementsfraude, waarbij de 'ondernemer' halsoverkop met de buit naar onbekende bestemming is vertrokken en een ravage heeft achtergelaten: stapels onbetaalde rekeningen, een torenhoge belastingschuld en werknemers die kunnen fluiten naar hun salaris. 'Bij zes van de tien failliete rechtspersonen is iets mis. Bij vier gaat het om echte fraude,' vertelt Marc Udink in de werkkamer van zijn kantoor aan de Alexanderstraat in Den Haag. 'Het is een groot maatschappelijk probleem, de schade is enorm. Slechts 2 procent van de crediteuren ziet iets terug van zijn geld,' aldus Udink.

Heeft de politiek voldoende aandacht voor fraude?

'Laat ik daar gewoon eens een klip-en-klaar antwoord op geven: nee. Vroeger hadden we met Tom Vreugdenhil en Willem Vermeend in de Tweede Kamer liefhebbers zitten, die zich het lot van fraudebestrijding aantrokken. Tegenwoordig is de politieke aandacht vanuit de Tweede Kamer erg verflauwd. De Eerste

'TEGENWOORDIG IS DE POLITIEKE AANDACHT VANUIT DE TWEDE KAMER ERG VERFLAUWD'

Kamer zwijgt al dertig jaar, wat ik onbegrijpelijk vind. Daar zitten juist mensen die uit het veld komen en die contemplatief worden geacht. Het werk van de interdepartementale stuurgroep misbruik en oneigenlijk gebruik (Ismo), eind jaren tachtig, heeft er wel toe geleid dat de minister van Justitie coördinerend minister voor fraudebestrijding is geworden. Dat is, denk ik, een voordeel. Daarnaast heeft het thema faillissementsfraude in de vorige regeringsperiode aandacht gekregen van de minister-raad. Maar het is te veel op en af. Voor fraude-

bestrijding heb je voortdurende politieke aandacht nodig, en die ontbreekt.'

Wordt de aandacht voor fraude verdrongen door delicten die meer tot de verbeelding spreken, zoals drugshandel of liquidaties?

'Het is niet smeug genoeg. Maar als je het de burger eerlijk vraagt, dan is hij meer geïnteresseerd in financiële criminaliteit. Daar betalen

'HET KWANTITEITSDENKEN IS DODELIJK VOOR FRAUDEBESTRIJDING'

we met hogere belastingen en hogere verzekeringspremies allemaal de prijs voor. Ga eens na: 1.500 mensen op straat omdat een bedrijf is leeggeplukt. Doet dat minder pijn dan lezen over een liquidatie in Amsterdam? Het volkssentiment over financiële criminaliteit wordt onderschat.'

Beschikken de departementen over voldoende kennis om fraude te kunnen bestrijden?

'Het is zo populair om te zeggen van niet. Er is voldoende kennis. Maar het komt natuurlijk aan op het kanaliseren van alle kennis en waarnemingen. Daarvoor zijn alle ogen en oren onvoldoende met elkaar verbonden. De minister van Justitie zou een overheidscommissariaat voor fraudebestrijding moeten oprichten, dat de maatschappelijke geledingen bij elkaar brengt en het continue proces bewaakt.'

Het loopt spaak bij de informatie-uitwisseling?

'Ja, dat gebeurt te weinig. De ene keer heeft dat te maken met privacy en in een ander geval omdat er geen sprake is van witwasverdenkingen, geweldsdelicten of *drugs related crimes*. Als je een directeur van een grote internationale onderneming, die in de loop van vijftien

jaar vijfhonderd miljoen euro heeft laten weglekken en die in geen van die categorieën valt, wilt aanpakken, moet je eerst een strafrecht-procedure afwachten. Dan is het geld allang weg. Bij faillissementsfraude is de truc: alles tegelijkertijd, geconcentreerd op één punt.'

In het onlangs verschenen boek *De man die onzichtbaar wilde blijven. De jacht op meester-witwasser Robert Jan Doorn* stelt u dat fraudebestrijding lijdt onder 'contraproductieve territoriumdrift' van organisaties. Kunt u daar een voorbeeld van geven?

'Stel: ik heb als curator een groot fraudefaillissement en ik vraag om een onderzoek van het Gak, de Belastingdienst en de Fiod. De een doet het niet omdat die te weinig capaciteit heeft, de ander doet het niet omdat het dit jaar zijn prioriteit niet heeft en weer een ander wil wel, maar doet alleen mee als de andere twee ook meedoen. Dat is territoriumdrift in de zin van "mijn eigen belang gaat boven het belang van de zaak". Het werkt gewoon niet, want niemand beslist namens allen. En dus staat alles stil.'

'DE NOTARIS NEEMT VAAK EEN TE LIJDELIJKE HOUDING AAN'

Hoe verhoudt zich dat tot het buitenland?

'In een land als de Verenigde Staten wordt alles veel beter gecoördineerd. Als fraudeur krijg je een bijenzwerm van organisaties op je af. De VS is net als Nederland een liberaal ondernemingsland. Alles mag, tenzij het verboden is. De Amerikanen hebben daar alleen wel de consequenties uit getrokken. Namelijk, dat de excessen aangepakt moeten worden en dat je de rest gezond laat doorleven. Nederland is daarin een beetje truttig. We zijn hier bang om ons te branden aan koud water. Omdat we er

allemaal aan meedoen? Dat is helemaal niet zo, al laden we zo wel de verdenking op ons. Slechts één op de duizend Nederlanders doet aan fraude. Actie wordt vaak achterwege gelaten vanwege mensenrechten. Maar het is een groot misverstand in het publieke denken dat ondernemingen mensenrechten hebben.'

Staat de fraudebestrijding onder druk van prestatienormen?

'Het kwantiteitsdenken is dodelijk voor fraudebestrijding. Het halen van makkelijke aantallen, niet van moeilijke aantallen, is dan de hype. Rechters worden gelukkig nog niet afgerekend op het aantal gedane zaken, maar verderop in de justitiële keten is de aandacht voor kwaliteit nagenoeg nul. De kwantiteit neemt daar de overhand. Ik heb heel goed contact met de lokale Ontvanger [het invorderingsapparaat van de Belastingdienst, JS] ergens in de buurt van Rotterdam. Die wil samen met mij een groot aantal bv's en de mensen daarachter oprollen. Het komt gewoon niet los. Er mag geen tijd voor worden vrijgemaakt.'

Het primaat van fraudebestrijding wordt verlegd naar de burger. Wat vindt u daarvan?

'Als je kijkt naar de bijdragen vanuit de departementen, dan wordt geredeneerd vanuit verschillende belangen. Economische Zaken en Financiën redeneren vanuit het belang van de ondernemer en Justitie vanuit straf. Die verschillende belangen moeten een synthese vormen. Maar dat kan de overheid niet opbrengen, zo lijkt het wel. Daar heeft zij het spanningsveld van het private domein voor nodig. Als het primaat van de politiek dan inderdaad wordt ingeruild voor het primaat van de burger, moet je de benadeelde crediteuren of werknemers vervolgens ook wel een instrument geven. Maar dat gebeurt niet. Dat staat op gespannen voet met de wens van de overheid het publiek meer aan normhandhaving te laten doen.'

U pleit al sinds jaar en dag voor een bestuursverbod, zodat de beroepsfraudeur niet meer een rechtspersoon kan besturen. Waarom blijft zo'n verbod uit?

'Strafrechtelijk heeft Justitie mijn aanbevelingen overgenomen. Over de civiele variant wordt nog erg gedubd. Volgens Justitie is het eigen antecedentenonderzoek, zoals dat wordt uitgevoerd bij de oprichting van een rechtspersoon, een aandelenoverdracht of een statutenwijziging, toereikend.'

Toch is er sinds de marktwerking in het notariaat, zo wordt gezegd, altijd wel een notaris te vinden die zich ten behoeve van extra omzet wat minder kritisch opstelt.

'Dat klopt. Indien een notaris aanvoelt dat er iets niet in de haak is, hoort hij kritische vragen te stellen en zo nodig medewerking te weigeren. Dat komt niet echt uit de verf. De notaris neemt vaak een te lijdelijke houding aan.'

Valt het bestuursverbod eigenlijk niet te omzeilen met stromannen?

'Is een stroman eenmaal gepakt, dan kun je hem niet meer gebruiken. En stromannen sterven snel uit, dat ras is niet groot. Dat zijn figuren die dronken van een barkruk vallen. Daar hebben we er in Nederland niet heel veel van. Er zijn zo'n 1.500 echte seriële fraudeurs, mensen die moedwillig rechtspersonen misbruiken. De groep van stromannen daaromheen is misschien vijf keer zo groot. Dan

MARC UDINK

Marc Udink (1958) is advocaat en partner van het Haagse advocaten- en belastingadvieskantoor Udink en De Jong. Als curator trad hij op bij faillissementen als dat van het consortium KEP, dat de paspoort-affaire inluide, maar ook van het distributie- en productiebedrijf Concorde Film en het betonbedrijf Van Oudenallen. Begin jaren negentig leidde Udink het faillissement van Patty Brard. Hij is secretaris-generaal van de Europese curatorenvereniging Insol-Europe. Verder adviseert Udink het parlement en ministeries over fraudebestrijding. Sinds kort is hij voorzitter van het deelproject fraudebestrijding van het ministerie van Justitie.

heb je het over nog geen 10.000 mensen, met een waanzinnige schade.'

Er wordt wel beweerd dat hoofdelijke aansprakelijkstelling, waardoor de fraudeur zich niet meer kan verschuilen achter een rechtspersoon, ook een goed alternatief is.

'Deels hebben we die nu al. Het ministerie van Justitie kent een subsidie voor faillissementen die zijn leeggeplunderd door fraudeurs. Voor die subsidie kom je alleen in aanmerking als er een gerede kans bestaat dat de kosten verhaald kunnen worden. Maar bij faillissementsfraude is de fraudeur met de noorderzon vertrokken en heeft hij alles meegenomen. De zielige mismanager die tot op het laatste moment geprobeerd heeft het bedrijf te redden is er nog en kan dus worden aangepakt. Mag ik erop wijzen dat de wet fraudeurs beoogt te bestrijden en niet zielige mismanagers? Hier slaat het beleid van Justitie de plank dus totaal mis.'

Dat moet Justitie zich toch ook realiseren?

'Zeker, er zit ook bijna niets in dit fonds: nog minder dan 200.000 euro per jaar. Een staatscommissie is bezig met het herschrijven van de Faillissementswet. Die zal ongetwijfeld aanbevelingen doen dit te verbeteren. Want het beleid hierop is ad hoc en ongericht.'

Het Hugo Sinzheimer Instituut signaleert knelpunten in de rol van de curator bij faillissementsfraude. Zo zou de vereiste kennis nog wel eens ontbreken omdat advocaten een faillissement 'er even naast doen'.

'Het is zeker zo dat niet elke curator geacht kan worden even goed te zijn in fraudebestrijding. Daar moet je toevallig in zijn gerold, en dat is niet iedereen. Daarnaast kan fraude je ontgaan. Dat gebeurt mij in sommige faillissementen natuurlijk ook. Net zo goed als het een wijkagent kan ontgaan dat ergens wordt ingebroken. Er zijn verdiepingscursussen om curatoren alerter te maken op faillissementsfraude en dankzij Europese regelgeving wisselen lidstaten gegevens uit bij faillissementsfraude. Maar een groot probleem vormt de vergoeding van de curator. Hij is aangewezen op de boedel. Als een faillissement is geplunderd, kan hij dus niet worden betaald. De overheid heeft daar geen verantwoording genomen en dat is onjuist. Want waarom wordt een agent wel betaald en een curator van wie we opsporingswerkzaamheden verwachten niet? Zelf heb ik voor niets duizenden uren, en dat is veel geld, besteed aan het bestrijden van koppelbazen begin jaren negentig. Van een beginnende advocaat kun je dat onmogelijk vragen. Dat is ook een beetje de reden waarom de notaris niet eindeloos veel tijd steekt in fraude.' <